

ГОЛОСУЙ ЗА ЖУРНАЛІСТА!

ЗА ОЛЕГА ОСТРОВСЬКОГО!

Козацькому роду нема переводу!

Козацький край

Ціна - 2 грн.

№16 (35)
20 вересня 2012 р.

ВІД НЕДОЛІ – ДО ПЕРЕМОГ І ВОЛІ!

19-20 вересня 1620 року у Цецорській битві на території нинішньої Румунії зішлись козацько-польська та турецько-татарська армії. У цій битві поліг чигиринський підстароста Михайло Жмельницький, а його син Богдан потрапив до полону. Козацьке прагнення до Волі здолало недолю – і Богданові судилося стати найславетнішим гетьманом України...

Вперед – у минуле? Ініціатива ВР б'є по журналістиці

Законопроект, проти якого виступили Інститут медіа-права та «Репортери без кордонів», підтримали нардепи, що мають відношення до Черкащини

«Ми, наприклад, займаємося юридичним напрямком в межах руху «Чесно», ми поширюємо інформацію про кандидатів, а завтра підемо в офіси партій передавати інформація, яку ми назбирали про тих, хто йде за списками. Якщо цей закон набирає чинності, і він набуває чинності ще до виборів, то ми також ризикуємо сісти за ґрати», – пояснює експерт.

Нагадаємо, 18 вересня Верховна Рада проголосувала в першому читанні за зміни до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів щодо посилення відповідальності за посягання на честь і гідність людини. За проект регіонала Віталія Журавського проголосували 244 депутати. Згідно зі змінами в законодавство журналістів, а також інших громадян, які поширяють інформацію, яку хтось розцінить як посягання на її честь і гідність, чекає покарання у вигляді штрафу, виправних робіт або позбавлення волі.

«Репортери без кордонів» теж рішуче засуджують ухвалення в першому читанні законопроекту, який криміналізує дифамацію, і вимагають його відхилення.

«Україна повернеться на 11 років назад, якщо повторно включення наклепу в Кримінальний кодекс буде схвалено. Це йде врозріз із загальносвітовою тенденцією і буде явним порушенням міжнародних конвенцій, які Україна ратифікувала», – йдеться в

заяві. Серед таких конвенцій – Європейська конвенція з прав людини та Міжнародний пакт про політичні та громадянські права.

«Такий поворот до минулого матиме серйозний вплив на свободу інформації в Україні. Журналісти вже повинні протистояти багатьом небезпекам і збільшенню самоцензури в новинних організаціях. Тепер вони будуть боятися також судового переслідування. Внаслідок ефекту залякування саме існування незалежної журналістики буде поставлено під загрозу», – стверджують в організації.

«Репортери» закликають єврокомісара з розширення та політики сусідства Штефана Фюле роз'яснити українському уряду, що прийняття цього законопроекту було б несумісним з тісною асоціацією з Європейським союзом.

Читачам «Козацького краю» буде цікаво знати: за цей законопроект зокрема проголосували і такі нардепи, що мають відношення до Черкащини: Володимир Олійник, Петро Цюрко, Сергій Пачесюк, Володимир Іваненко, Богдан Губський, Володимир Зубик. Проти голосували Микола Томенко і Юрій Кармазін. Не голосувала Ірина Геращенко, а Ігор Єресько був відсутній у залі. Дані – з офіційного сайту Верховної Ради України.

Ігор АРТЕМЕНКО – за матеріалами інтернет-видань

Дуже сумують за часами «совка» хіба що таджиків, білоруси і росіяни

Ностальгія за часами Радянського Союзу все менш властива колишнім радянським республікам.

Про це повідомляє TUT.by із посиланням на Центр інтеграційних досліджень Євразійського банку розвитку.

«Пострадянський простір вже не є єдиним простором. Хіба що Центральна Азія орієнтована в основному на регіон СНД, – розповів директор центру Євген Винокуров. – А Кавказ дуже диференційований. Азербайджан дивиться на Туреччину, Грузія – на Євросоюз, і, перш за все, на США».

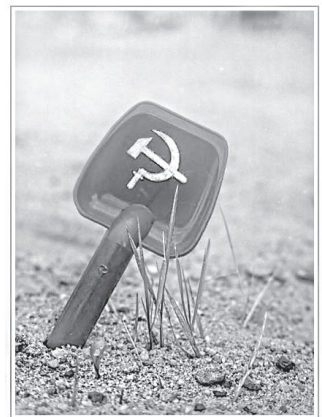
За словами Винокурова, для Молдови значення Румунії і Євросоюзу практично збігається зі значенням Росії та України: «Тобто за 20 років ситуація в суспільній свідомості суттєво змінилася».

По-різному оцінили країни та інтеграційні перспективи. Найбільш інтеграційно налаштованим виявився Таджикистан (62% опитаних таджиків вважають, що країни колишнього Союзу в найближчі п'ять

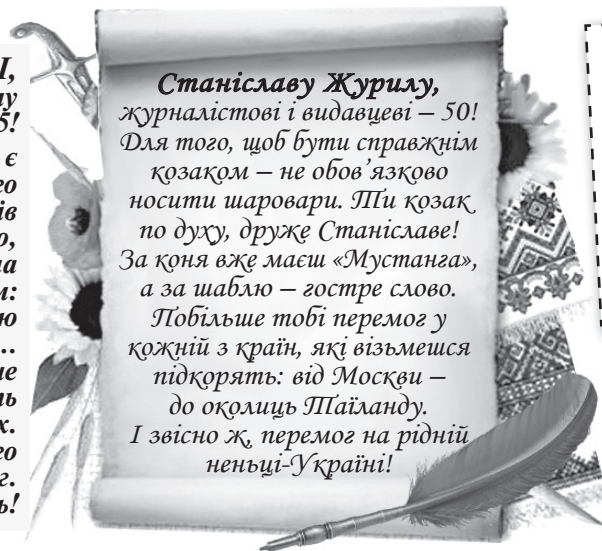
років будуть зближуватися). У Білорусі та Росії таких респондентів було по 41%.

Менше за інших вірять у потенціал об'єднання в Азербайджані (27% вважають, що країни СНД будуть зближуватися, 29% – що віддаляться) і Грузії (26% і 15% відповідно).

www.istpravda.com.ua

ВОЛОДИМИРУ МУЛЯВИ, почесному Гетьманові й духовному Батькові українського козацтва – 75!
В День народження Гетьмана, який є почесним головою редколегії «Козацького краю», делегація холодноярських козаків побувала у нього в Києві. «Будьмо, перебуймо і здобудьмо!» – ці слова пана Муляви вселили оптимізм: гірші часи минуть і справжню Волю Україна таки здобуде...
Редакція «Козацького краю» і «Вільне козацтво Холодного Яру» вітають ювіляра, у якого ще є порох у порохівниці. Зичимо довгих літ життя, міцного здоров'я і нових перемог. Ми на Вас рівняємось!

Станіславу Журилу, журналістові і видавцеві – 50!
Для того, щоб бути справжнім козаком – не обов'язково носити шаровари. Ти козак по духу, друже Станіславе! За коня вже маєш «Мустанга», а за шаблю – гостре слово. Побільше тобі перемог у кожній з країн, які візьмешся підкорять: від Москви – до околиць Швейцарії. І звісно ж, перемог на рідній неньці-Україні!

ОГОЛОШЕННЯ

20 вересня Інститут суспільних досліджень та Центр досліджень визвольного руху до 70-ти річчя створення Української Повстанської Армії підводять підсумки конкурсу студентських наукових робіт «Український визвольний рух 1920-1950-х років». У рамках конкурсу отримано роботи з історії повстанського руху на Наддніпрянщині у 20-х роках, селянського опору колективізації, діяльності ОУН та УПА. П'ятеро переможців конкурсу отримали премії у розмірі 1000 гривень. Про підсумки конкурсу читайте на сайтах <http://www.cdvr.org.ua/> і <http://cossackland.org.ua/> та в наступному номері «Козацького краю».

Комунальний заклад «Черкаський обласний онкологічний диспансер» Черкаської обласної ради має намір передати в оренду приміщення на першому поверсі 9-ти поверхового корпусу КЗ «Черкаський обласний онкологічний диспансер» ЧОР за адресою: м. Черкаси, вул. Менделєєва, 7; загальною площею 26,65 кв.м. під розміщення аптеки, що реалізуватиме готові ліки.
Кінцевий термін прийняття заяв про оренду - 05.10.2012 року.
За довідками звертатися м. Черкаси, вул. Менделєєва, 7, тел. 45-05-12

До уваги читачів «Козацького краю»: передплатити нашу газету можна у будь-якому поштовому відділенні усіх областей України та АР Крим

Передплатний індекс «Козацького краю»: 89155

Вартість передплати:
* на 1 рік – 126 грн. 50 коп.
* на 6 місяців – 63 грн. 25 коп.

Черкаси на «Майдансі» перемогли завдяки Шевченкові, вишиванці і любові до України

Черкаським «майдансерам» вдалося вдруге приголомшити журі танцювального телешоу «Майданс» та вибороти собі перепустку до півфіналу.

Цього разу телешоу «Майданс» розпочалося із битви капітанів. Черкаські «майдансери» вийшли на великий паркет другими. Танцівники постали перед телеглядачами у образі спецагентів із кінофільму «Матриця». Хореограф команди Максим Оробець — у образі героя фільму месії Нео. Проте 400-та танцівників стали своєрідним живим фоном для головного героя номеру Максима Оробця, який здивував

як журі, так і глядачів, своєю танцювальною майстерністю, виконуючи низку складних танцювальних рухів. По закінченню виступу присутні на майдані глядачі просто «вибухнули» оплесками. А вже команді на чолі із «черкаським

Нео» Максимом Оробцем таки вдалося здивувати та зарядити неймовірною енергетикою всіх оточуючих. Доказом цього стала реакція журі, яке одностайно виставило черкаській команді по 12-ть балів. У підсумку, після першого етапу змагання, у команді було 36-ть голосів. У турнірній таблиці Черкаси посіли друге місце, поступившись лише Кривому Рогу, який випередив вільне козацьке місто тільки за кількістю глядацьких голосів (не даремно ж і населення у Кривому Розі значно більше). У другій частині черкашанам довелося вийти

на паркет без хореографа. Максим мав змогу лише підтримати підопічних збоку, гортаючи на початку номеру Шевченків «Кобзар». Проте черкаські «майдансери» не розгубилися, а, навпаки, показали справжній колоритний клас.

Команда вийшла на паркет із постановкою «Я люблю Україну». Черкаські постали перед глядачами у національних костюмах, які гармонійно доповнювали українські пісні. Протягом номеру танцівники показали низку постановок-візерунків, які зображали символи українського народу: Шевченка, вишиванку та калину. Надзвичайно душевний та колоритний номер просто не міг не підкорити як глядачів, так і журі. Тому по закінченню

постановки журі одностайно виставило найвищі бали. Черкаським таки вдалося довести своєю постановкою, що вони люблять Україну. Тому після другого туру змагань Черкаси

загальні бали учасників, відповідно до яких Черкаси знову стали другими, набравши 92 бали, а Кривий Ріг першим — 116 балів. Таким чином черкаській команді таки вдалося

нарешті стали лідерами.

Але долю подальшої участі команди у цьому шоу вирішувало і глядацьке голосування. Так, по закінченню другого туру, організатори шоу підбили

вибороти путівку у перший півфінал телевізійного шоу «Майданс», наступний ефір якого відбудеться вже 22 вересня.

www.cherkassy-sport.ua

P.S. «Козацький край» закликає Черкаси: голосуйте за земляків, будьте активними — і переможете!

На Хмельниччині відкриють пам'ятник «сірожупанникам» війська УНР

Павло ПОДОБЕД

23 вересня 2012 року в селі Холодець Володиського району Хмельницької області урочисто освятять пам'ятник на могилі 17-х козаків та старшин Армії УНР. Трьохсоткілограмовий кам'яний хрест виготовив і особисто привіз з Черкащини Олег Собченко, майстер з Корсуня-Шевченківського.

1 червня 1919 року, в рамках загальноармійського наступу військ Української Народної Республіки на схід, бійці 10-го полку Сірожупанної дивізії форсували річку Збруч та вступили в бій з Тарашанським полком Червоної армії в околицях села Купіль. Того ж дня українці були відтіснені більшовиками на захід. Сімнадцять україн-

СІРОЖУПАННИКИ НА МАРШІ

ців потрапили у полон до червоних. Надвечір червоноармійці втратили військовополонених у сусідньому селі Холодець, на березі місцевого ставка. Селяни зібрали помордовані тіла бійців та поховали на сільсько-

му цвинтарі. 24 серпня 1919 року командир 10-го полку сірожупанників Анатолій Костик, в числі інших бійців, відвідав село. Над могилою поставили дерев'яного хреста, відправили панахиду, військовою сальвою віддали шану полеглим. Командир Костик через півроку розділив долю своїх товаришів — загинув у бою під час Першого зимового походу.

У 2012 році, зусиллями благодійної ініціативи «Героїка», поховання було віднайдене. На кошти жертводавців, за участі численних волонтерів, на могилі споруджено військовий пам'ятник.

Запрошуємо взяти участь в урочистостях з нагоди освячення монументу - 23 вересня, о 12:00 год.

Довідки за телефоном: 093 725 67 45

На «Осені весільній» обряди сивої давнини вражали красою

16 вересня у Національному музеї народної архітектури та побуту України відбулося свято «Осінь весільна». У виконанні фольклорних колективів з Черкащини, Київщини, Вінничини, Сумщини, Житомирщини та Чернігівщини було показано різні весільні обряди.

У експозиції «Середня Наддніпрянина» та на сцені Співочого поля Музею показали: випікання та прикрашання короваю, обряди дівчачого вечора, розплітання коси, приїзду молодого, зустрічі невістки, викупу та «скривання» молодої тощо. Цікавими для відвідувачів були і запитання на весілля, учасниками якого могли стати саме вони.

Окрім того на Співочому полі було організовано виставку-продаж весільного печива (короваї, шишки, верчі, пташки тощо). А також ікон і весільної атрибутики, виготовленої народними майстрами (весільні рушники, віночки, прикраси, весільний народний одяг) тощо. Відвідувачів свята навчали виготовляти весільну витинанку та плести барвінковий вінок. На святі можна було побачити і нові колекції від молодих етнотерапевтів, які показали свої весільні колекції.

Всіх бажаючих пригощали короваем та весільним тортом.

www.istpravda.com.ua

Ресторанно-готельний комплекс

ДИКИЙ ХУТІР

Гостинно запрошує Вас відсвяткувати весілля, корпоративні вечірки, та родинні свята

СВЯТКУЙТЕ ПО-УКРАЇНСЬКИ!

Вас приємно здивує:

Смачна українська кухня (дичина, наливочки, домашня випічка)

Цікава етнічна програма

Музей історії Холодного Яру

Чудовий краєвид

Високий рівень обслуговування

Чигиринський р-н., хутір Буда
тел.: 566-911,
моб.: (067) 238-47-57
www.hutirbuda.com

Невдовзі святкуватимемо День вчителя. Тож абсолютно доречним видалося згадати в «Козацькому краї» історію вчителя, який навіть своєю загибеллю дав останній урок підростаючому поколінню — як треба любити Вітчизну і боротися за її Волю...

СПРАВЖНІЙ ВЧИТЕЛЬ

У сучасну пору, коли жага до збагачення та накопичення матеріальних благ затьмарила людський розум, особливо неймовірним видається життя людей, для яких гроші «відійшли на другий план».

Провідні українські інтелектуали поклали велику надію на нове покоління молодих громадян, які не відчули на собі жахів тоталітаризму і сваволі партійної номенклатури. Мріялось, що під тиском прогресивної української молоді молода держава швидко набуде нового змісту. Однак, як каже народна приказка: «Яблуко від яблуні далеко не падає». Молодь, життя якої ще від самої школи супроводжує слово «хабар», значною мірою стала такою ж цинічною та матеріально схиленою, як і старше покоління громадян. Вчитель, на якого покладається місія виховання, сьогодні не спроможний заробити своєю чесною працею на достойне прожиття. Він змушений або животіти, або йти на компроміси із совістю. Авторитет педагога стрімко падає...

Проте, далеко не всі люди однакові — є молодь, яка викликає надію на краще майбутнє, є і справжні педагоги. Варто сказати слово на захист тих, хто чесно присвятив себе українській школі. З історії знаємо: серед них також були сильні, незламні, мужні. Вчитель не завше хробак, який плазує перед владою та боїться заявити свою позицію. Серед українських вчителів були й такі, яким позаздрив би і Брюс Вілліс, і Стівен Сігал, і Сільвестр Сталлоне. Без

перебільшень можна сказати, що викладена нижче історія затьмарить будь-який голівудський «екшн».

Останні години життя сільського вчителя Ксенофонта Римарчука детально описала подільська газета «Шлях» у номері 15 від 3 вересня 1919 року.

Спершу декілька слів

Вчитель не завше хробак, який плазує перед владою та боїться заявити свою позицію. Є й такі, хто чесно присвятив себе українській школі. З історії знаємо: серед них також були сильні, незламні, мужні...

про непересічного педагога. Ксенофонт Михайлович народився у 1894 році, у селі Комарів, що неподалік від Вінниці. Батьки подбали, аби їх сільський син здобув навчання у повітовому містечку Вінниця. Ксенофонт успішно скінчив учительську семінарію та влаштувався на роботу за фахом — у сільську школу Старого Пиківа. Ще зовсім молодий хлопець не лукавив перед дітьми. Він прямо називав більшовиків та білогвардійців окупантами і загарбниками, закликав школярів гуртуватися та підтримувати молоду Українську Народну Республіку та її армію у боротьбі за незалежність. За таку поставу пан Римарчук здобув собі

у Старому Пикові пошану серед селян.

Погляди Римарчука були відомі не лише у селі, але й далеко за його межами. У ніч на 10 липня 1919 року до Старого Пикова в'їхав загін Вінницької ЧК у кількості 40 чоловік. Шукали за вчителем. Того дня у Ксенофонта Михайловича гостював при-

до середини. Пан Римарчук вже сидів з револьвером у руках. З першої кулі більшовик, який шойно переступив поріг, впав на підлогу. Нападники миттєво відбігли від хати. Раптовий влучний постріл розлютив нічних зайд наче скажених псів. По будинку вчителя відкрили потужний вогонь, а невдовзі у вікно полетіли гранати. Першу з них Римарчук встиг підняти з підлоги та викинути за вікно. Граната розірвалася на льоту, скалічивши двох нападників. До другої гранати Римарчук так і не добіг. Вибухнула прямо на підлозі,

вчитель — Іван Бондар, до слова — колега по роботі. Десь о 5 год. ранку Ксенофонт розбудила служниця: у вікно дивилися озброєні чекісти. Бондаря вони вже встигли заарештувати. За кілька секунд вчительський будинок обстріляли. Оскільки з хати ніхто не озвався ні криком, ні стогоном, червоні увійшли

вдівши права ноги. Крики вчителя стали сигналом до повторного штурму. Двері кімнати, за якими стогнав Ксенофонт Римарчук, — вибили геть. Шойно чекісти освітили кімнату ліхтарем — їх чекав останній сюрприз. Вчитель, який лежав без ніг у величез-

ній калюжі крові, так і не випустив револьвера. Ще один ворог впав на смерть від влучного пострілу, інший був поранений. У зятятого оборонця скінчилися набой. Римарчука дострелили в голову з рушниць.

Шойно завершився бій, як вдарив церковний дзвін, що сигналізував мобілізацію місцевого населення. Селяни вибігли на двір та розпочали різанину. Тієї ночі група Вінницької ЧК повернулася до міста далеко не в повному складі. Один лише Римарчук вбив двох чекістів, а ще трьох поранив.

Наступного дня, 11 липня і вчитель Іван Бондар був страчений на станції Бродського, по дорозі на Бердичів...

Усіх, хто добре знав Ксенофонта Римарчука, охопило велике обурення. Ця розправа стала приводом до великого антибільшовицького повстання, яке очолив колишній пиківський мировий суддя І. С. Крамаренко. Згодом у село прийшли повстанці. Тіло Ксенофонта Римарчука з почестями поховали на майдані Старих Пиків. Над могилою вчителя пролунала військова сальва, — адже загинув як справжній воїн...

Павло ПОДОБЄД,
координатор
благодійної
ініціативи «Героїка»
— спеціально для
«Козацького краю»

www.cossackland.org.ua

Козацький край

Бельгія США Росія
Великобританія Франція
Польща Німеччина

На сайті «Козацького краю» маємо читачів вже з 92 зарубіжних країн. Лідерами по кількості «заходів» з-за кордону є США, Росія, Німеччина, Великобританія, Бельгія, Франція та Польща

Проникнись духом козацтва — люби свій рідний край!

Дукий жутір

Нові туристичні маршрути на Чигиринщину, у Холодний Яр, Вереміївку, Кам'янку. Професійний гід та супровід. Фірмовий автобус. Фірмова кухня. Незабутня атмосфера подорожі. Відправлення автобусів від скверу облради в Черкасах — кожної суботи та неділі. Бронювання квитків заздалегідь за тел.: (0472)31-29-74, (067)238-47-57, (067)470-94-93. E-mail: dukuj_hytir@mail.ru, www.hutirbuda.com, www.cossackland.org.ua

Замовникам колективних екскурсій — знижки!

«МИ ШЕ ПОВЕРНEMОСЬ!»

Після презентації книги Юрія Горліса-Горського редактор «Козацького краю» Олег Островський вирушить до Німеччини — на пошуки місця загибелі славетного письменника...

Книгу Юрія Горліса-Горського «Ми ще повернемось!» (Спогади. Повість. Поезії. Документи. Листування) 17 вересня було представлено журналістам у столичному УНІАНі.

Участь у презентації взяла упорядник видання Роман Коваль, меценат Олег і Леся Островські, кобзар Тарас Силенко та народний депутат України Олесь Доній.

«8 квітня 2010 р. ми презентували в УНІАНі 1-й том серії «Отаманія ХХ століття», — розпочав прес-конференцію Роман Коваль. — Минуло трохи більше двох років і ми відзначаємо в УНІАН перший ювілей — вихід 5-го тому цієї серії — книжки Юрія Горліса-Горського «Ми ще повернемось!». У цьому виданні зібрано всі відомі мені спогади і твори Юрія Горліса-Горського, окрім «Холодного Яру». Вміщено й повість «Отаман Хмара». Про отамана Хмару й заспіває на початку нашого представлення книжки заслужений артист України кобзар Тарас Силенко.

Після Тараса Силенка, який прекрасно виконав «Пісню про отамана Хмару», промовляв Олесь Доній. Він сказав, що знає Романа Ковалю ще з початку 1990-х років, з тих часів, коли разом боролися за незалежність України. Олесь Доній висловив щире захоплення працездатністю та ентузіазмом автора, який повернув Україні вже стільки забутих її синів. «Чи знав би хтось

книг обох серій витримали по 2, 3 і більше видань, а «Холодний Яр» Роман Коваль та його партнери видали 7 разів.

Роман Коваль підготував уже й 6-й том серії «Українська воєнна мемуаристика» — «Кармелюки» — про 1-й кінний Гайдамацький курінь ім. отамана Янки Кармелюка Армії УНР. У жовтні цього року він має вийти у світ.

А ще Роман Коваль започаткував серію «Видатні українці». Першою в цій серії стала книга «Тиха війна Рената Польового». Низка книг вийшла поза цими серіями. «Такі обсяги неможливо виконати без допомоги однодумців, — сказав Роман Коваль. — Варто згадати Олександра Ткачука, Володимира Сапу, Анатолія Мандру, Теодора Беша, «Наш формат» Владислава Кириченка, Віктора Рога, Рос-тислава Мартинюка, Олега Горбаченка, Ореста Абрагамовича, родину Рената Польового, Товариство «Чорних запорожців» та

Багатостраждального (Калнишевського). Його хрести нещодавно освятив патріарх Філарет.

Сьогодні Леся та Олег Островські беруть участь у прес-конференції як меценати української культури — видавці цієї важливої для духовності та української історичної пам'яті книжки. Отже, передаю слово Лесі Островській».

Леся Островська подякувала Романові Ковалю за те, що спонукав її з чоловіком до цієї доброї справи. «Ми радіємо, — сказала Леся Островська, — бо відчуваємо причетність до виходу книжки, яка допоможе молодому поколінню правильно вибрати орієнтири в житті». Леся Островська, відзначивши ліризм «Тюремних поезій» Юрія Горліса-Горського, прочитала його вірш «Гілка бузку».

Далі упорядник представив Олега Островського. «Отаманія були не тільки в ХХ століття, є вони й тепер, у столітті ХХІ, — сказав Роман Коваль. — Тож слово Олегові Островському, отаману Вільного козацтва Холодного Яру, редакторові газети «Козацький край», фундатору Храму Петра Багатостраждального (Калнишевського) в Холодному Яру».

Олег Островський розповів про поїздку на російські Соловки, яку він здійснив наприкінці серпня разом із журналістами Андрієм Кравцем і Володимиром Гамалицею та священником УПЦ КП Василем Цирілем (детальніше про це «Козацький край» писав у минулому номері). «Вогонь Воли» — так було названо акцію, під час якої вогонь лампадки, запаленої у холодоярській церкві Петра Калнишевського, проїхав маршрутом від Хортиці, де Калнишевський був останнім кошовим Запорозької Січі, шляхом, яким його везли до ув'язнення московити після знищення Січі — спочатку до Москви, потім до Архангельська, а звідти — на Соловецькі острови. На зворотньому шляху учасники експедиції заїхали і до Пустовийтівки на Сумщині — села, де народився кошовий. З усіх цих знакових місць привезено землю, яка зберігатиметься в холодоярській церкві. На черзі ж — поїздка Олега Островського до німецького Аугсбургу, де 27 вересня 1946 року було підступно вбито автора презентованої нині книжки — Юрія Горліса-Горського. Головний редактор «Козацького краю» планує побувати в Аугсбургу саме в день загибелі видатного письменника, поспілкуватися з нащадками українських емігрантів та спробувати відшукати місце поховання Горліса-Горського, зробивши для цього запит до місцевої поліції... Про деталі цієї поїздки читачі «Козацького краю» зможуть дізнатися вже в наступному номері нашої газети.

«Презентована сьогодні книжка — не тільки про драматичне минуле нашого народу, але й про теперішні наші проблеми, — продовжив Роман Коваль. — Вони, на жаль, не змінилися. Якщо тоді, в 1920-х нас перемогли, то тепер внули тих, що йшли «на бой с Центральной Радой» розривають Україну, нищать її мову та культуру, все роблять для того, щоб ми вивчали українську історію в московській інтерпретації. Ці люди хочуть, щоб ми забули свою історію, перейшли на «общепонятний» і знову стали слухняними пасинками московських».

Після Тараса Силенка виступила Леся Островська. Вона висловила тривогу з приводу намірів влади закрити останній опозиційний телеканал — Ті-Ві-Ай. «Нещодавно Генеральний директор Ті-Ві-Ай Микола Княжицький звернувся по фінансову допомогу до людей, щоб зберегти останній опозиційний канал, — сказала Леся Островська. — Я хочу надати сильну допомогу. Ось мій внесок, 1000 доларів у національній валюті, на допомогу колегам-журналістам». Гроші, щиро подякувавши, прийняв один з ведучих телеканалу Єгор Чечеринда.

Закінчив прес-конференцію Роман Коваль такими словами: «Я вірю, що книжка «Ми ще повернемось!» матиме таку ж щасливу долю як і «Холодний Яр» Юрія Горліса-Горського, що вже витримав 17 видань. У 30-их роках юнаки, начитавшись «Холодного Яру» Юрія Горліса-Горського, пішли в УПА захищати Україну. Розраховую, що саме таку місію виконає і нова книжка Юрія Горліса-Горського».

На прощання Тарас Силенко заспівав пісню доби Визвольної боротьби — «Зів'ялі квіти відійшли, зморожені вітрами».

А останнє слово було за онучкою Юрія Горліса-Горського — Лялею Лісовською, яка приїхала на презентацію зі Сполучених Штатів Америки. Вона щиро подякувала упорядникові та видавцям за чудову книжку про її діда. До речі, Ляля Лісовська, яка нині мешкає у Великобританії, має намір приїхати до Холодного Яру вже на нинішню Покрову — вона захоплюється «Вільним козацтвом Холодного Яру», яке Олег Островський очолює, і є частою гостею Черкас і Чигиринщини, де колись воював за Волю її дідуся...

На прес-конференції акредитувалося 20 журналістів, але не було жодної телекамери — така нині політика влади. Але для тих, хто захоче понайти з прес-конференцією «вживу», ми маємо намір вивісити відеозвіт в Інтернеті.

Перша презентація спогадів Юрія Горліса-Горського «Ми ще повернемось!» відбулася 20 вересня у обласному драмтеатрі ім. Т.Шевченка у місті Черкаси, яке Юрій Горліс-Горський восени 1920 року визволяв від московської комуні.

21 вересня спогади Юрія Горліса-Горського будуть представлені і в Кіровограді, колиш-

на Полтавщині про Михайла Гаврилку, якби не книжка Романа Ковалю «Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею»? Внесок Ковалю в українську історіографію Визвольної боротьби неймовірно великий».

Олесь Доній щиро привітав упорядника з виходом нової книжки. Нагадаємо, що в серії «Отаманія ХХ ст.» вийшли у світ такі книжки: «Отаман Орлик», «Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею», «Отаман Зелений», «Іван Ремболович», спогади Юрія Горліса-Горського «Ми ще повернемось!».

Паралельно Роман Коваль у серії «Українська воєнна мемуаристика» впорядкував ще 5 книг, а саме: «Холодний Яр» Юрія Горліса-Горського, «3 воєнного нотатника» Якова Гальчевського, «Так творилося українське військо. 10 спогадів учасників Визвольної війни 1917 — 1920-х років», «Гуцули у Визвольній боротьбі. Спогади січового стрільця Михайла Горбового» (співупорядники Петро Арсенич та Юрій Юзич), «Чорні запорожці». Спомини командира 1-го кінного полку Чорних запорожців Армії УНР» Петра Дяченка. Більшість

ричного клубу «Холодний Яр», безпосередні представники нашого клубу в Холодному Яру.

Олег і Леся Островські вже не перший рік сприяють мені й під час щорічних квітневих вшанувань у Холодному Яру, і під час зйомок документальних фільмів про Холодний Яр чи Юрія Горліса-Горського — безкоштовно розміщують нас у своєму готелі, годують кілька днів знімальною групою у своєму ресторані, взяли на себе частину фінансового тягаря під час встановлення пам'ятника холодоярським повстанцям на Чигиринщині, зокрема в с. Матвіївці та Юрію Горлісу-Горському в Мельниках. І ось тепер вони профінансували видання, яке сьогодні ми представляємо. Олег і Леся роблять добрі справи з внутрішньої спонуки, вони відчувають потребу допомогти відновити історичну справедливість до тих, хто загинув за волю і долю нашої Батьківщини. Не забули вшанувати вони й останнього кошового Запорозької Січі Петра Калнишевського, побудувавши в Холодному Яру, на хуторі Буда, біля дуба Максима Залізняка, храм Петра

Петро ДОБРО — за матеріалами прес-служби Історичного клубу «Холодний Яр»

ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО:

«У нас хто любить свій народ – той і «націоналіст»

11 вересня 1894 року народився Олександр ДОВЖЕНКО, легендарний письменник і кінорежисер

Багато років уславлений митець жив «під ковпаком» комуністичних спецслужб. Він був лояльним радянським громадянином, але тільки особистому шоденнику та дружині він довіряв своє справжнє ставлення до режиму, анти-українському в своїй суті.

Історико-документальна книга кінорежисера та кінознавця Олександра Безручка «Олександр Довженко: розсекречені документи спецслужб» (Київ, «Сучасний письменник», 2008) детально розповідає про це.

Сексоти радянських спецслужб усе життя супроводжували майстра, повідомляючи нагору навіть такі інтимні подробиці – «уві сні він часто розмовляє українською».

В 1934-му оперуповноважена ОГПУ Терновська складає чергову довідку на Довженка, де серед іншого подибуємо – «був вчителем у Житомирі, висловлював себе прихильником націоналістичного, українофільського руху».

Подібного роду документи збирали проти режисера аж до початку війни. В лютому 1941-го киявське НКВД робить запит в архівне управління – «Довженко якoby состоял одним из адъютантов гетмана Скоропадского... был адъютантом 3 отдельной бригады сичевой дивизии, начальником которой был атаман Волох... с проверкой просим не задерживать».

Збереглися документи засідань ВЧК м. Житомира в 19-му році, на одному з яких робітник-залізничник Буковець свідчив: «...бандитська група націоналістів-петлюрівців під натиском червоних без оглядки втікала з повітового містечка Сосниці кол. Чернігівської губернії... утікав і О.П. Довженко, обвішаний гранатами й гвинтівкою. Цей Довженко активно боровся проти радянської влади, що я добре пам'ятаю, тому що особисто брав участь у вигнанні петлюрівців з м. Сосниці».

ЧК визнала Довженка «врагом Рабоче-Крестьянского Правительства... Но ввиду запроса Губпарткома Коммунистов-Борьбистов приговор до выяснения существа вопроса в исполнение не приводить».

Від смерті молоду людину, яка потрапила на радянську територію з підробленими вчительськими документами, врятувало диво. Як було сказано в іншому документі – було вирішено заключити його до концентраційного табору «до закінчення Гражданской войны».

З доносу якогось Кандиби: в батьківській хаті в Сосниці багато років зберігалася фото-

графія видатного земляка в «гайдамацькій формі – кожусі, смушевій шапці з китицею, шаблею на боці». Потім це фото було передано в київський музей Довженка, звідки й зникло.

У «совсекретному» донесенні інший інформатор пише, що як тільки повернути розмову з творчих планів «в площину сучасного українського народу», настрій Довженка

різко псується – «виявляється, наш народ г...». «нашому українському народу, виявляється, зовсім байдуже, український він чи не український», «поляків теж не менш і русифікували, германізували, а вони залишилися поляками, а наш народ очоче сам іде назустріч втраті своєї національності».

Найгірше для об'єкта стеження, що і молодь втрачаємо, адже «вона досить надивилася, коли батьків садили як українських націоналістів». В листі тодішньому партійному керівникові республіки Станіславу Косіору пише – «Посадив на фабриці сад – 480 фруктових дерев і з жахом думаю, що я наробив – адже може виявитися, що це й не сад зовсім, а біологізм, пантеїзм, кулацька витівка на практиці».

Присутній на закритому перегляді довженківської кінострічки «Іван» оперуповноважений ОГПУ Шиваров у рапорті визнав: «Текст фільма на українском языке, поэтому он мне был недоступен в своей основной части... Вот почему с уверенностью дать окончательную оценку я не могу».

Але при тому дюжину «политически невыдержанных» фрагментів з фільму вилучили.

Пізніше в автобіографії Олександр Петрович писав – «навіть студенти, які відбували практику в моїй групі («Іван»), вважалися в інституті доженкістами, тобто контрреволюціонерами в кіно».

Все це відбувається на тлі Голодомору. Агент «Холмський» доносить у ППУ УРСР про «панікерські» слова Довженка: «Село гине. Вмирає. Голодують. Нічого їсти. Під Києвом в одному

із сел повстання. В Узбекистані справжня війна. Піднялися узбеки, озброєні англійською зброєю... Комісари в Москві жирують... Пир во время чумы».

1933-го Довженко з дружиною по суті втікає з України до Москви. Він боявся, що посадять за старі й нові гріхи. Оскільки вважалося, що Йосиф Сталін його друг, бути біля вождя, прцюючи на «Мосфільмі», здавалося безпечнішим.

Тим не менше, у день похорону Миколи Хвильового Довженко прибуває до Харкова – «підійшов прямо до труни, ні на кого не дивлячись, взяв голову обома руками, нагнувся, поцілував заклеєну рану, повернувся й вийшов».

Керівник радянського Кінокомітету Борис Шумяцький під великим секретом дружині майстра актрисі Юлії Солнцевій, що ніби «санкціоновано ордер на арешт Довженка». І зроблено це на вимогу керівника українського радянського уряду Миколи Скрипника та Володимира Затонського, які подивившись «Івана», вирішили, що фільм ворожий народу.

Солнцева в спогадах написала, що Сталін особисто телефонував наркомуну НКВД Всеволоду Балицькому і той знищив вже виписаний ордер.

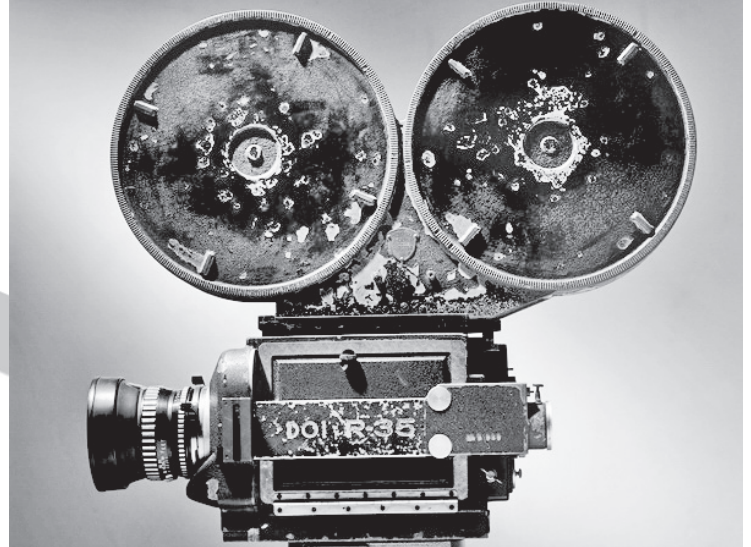
Довженко прожив у Москві три роки і повертається на киявську студію, яка через роки носитиме його ім'я, щоб зняти «за порадою великого вчителя» один зі своїх найкращих фільмів «Щоре».

На час зйомок припадає пік кампанії по боротьбі зі «скаженими троцькістськими собаками».

Органи «зачистили» й знімальну групу стрічки.

У той самий час анонімні стукачі вимагали викинути «геть Довженка й довженят з нашого радянського мистецтва!». Було підшито до персональної справи і донесення про те, що нібито в кабінеті режисера погруддю товариша Сталіна «відірвана голова».

Після «Щоре» він хотів і далі знімати українське за духом кіно («Тарас Бульба», «Богдан Хмельницький», «Борислав сміється»

тощо) і не «заїжджими гастролями з Москви», а українськими сценаристами, режисерами та акторами.

Одного разу, будучи сильно п'яним, Довженко вигукнув у розпачі: «Почему в Грузии кино делают грузины, в России – русские, а в Украине – и грузины, и русские, и евреи, но только не украинцы?».

Далі агент повідомляє – «заплавав, он заявил, что не понимает, где же советская власть, а где враги... что это за нация – украинцы – изменник на изменнике... что это за партия, в которой столько изменников... что это за власть, в которой все враги... мы оставшиеся украинские культурные работники –

христосики на Голгофе».

У спецповідомленні від 1936 року йдеться про довгі дружні розмови Довженка з письменниками Миколою Бажаном і Юрієм Яновським. Останні дуже боляче реагували на арешти інтелігенції, казали, що йде «скажена русифікація».

Але, як повідомляє сексот, «вплив Довженка був винятково позитивний». Він переконував друзів, що «немає диму без вогню», арешти мають під собою підстави.

1938-го Довженко двічі був на волосині від смерті. Одного разу машина, якою він користувався, втратила керування. Виявилось, що вісь була підпиляна і розлетілася на друзки при повороті керма. Режисер впав у депресію...

Трохи згодом, під час зйомок «Тараса Бульби», сапер на прізвище Плюйко, який готував набой для деяких сцен, залишив у пістолеті, з якого мали стріляти в артиста Довженка, бойовий патрон, який, на щастя, заклинило...

Цікаво, що в розсекречених через майже шістьдесят років документах «органів» про останній інцидент згадки немає. Чим би це пояснити?...

До речі, популярна в публіцистиці розповідь про дружину офіцерів-«визволителів», які в 1939-му понадіяли на прогулянку по Львову нічні сорочки, вважаючи їх за вишукані сукні з мереживами, належить Юлії Солнцевій, дружині Довженка – «ми пройшли опустивши голову, підійти й сказати їм – ми не змогли. Публіка гототала...».

Знаменитою стала фраза Довженка: «У нас хто любить свій народ, той і націоналіст... Ну й нехай: я повинен бити те, що можу»...

www.istpravda.com.ua

РЕЖИСЕР А. ДОВЖЕНКО АДАПТОР Б. ЗАВЕЛОВ ХУДОЖНИК ПРОФ. КРИЧЕВСЬКИЙ

ЦЕЙ РЕКЛАМНИЙ ПЛАКАТ ФІЛЬМУ «ЗВЕНИГОРА» РЕЖИСЕРА ДОВЖЕНКА – ДОКАЗ ОДНОГО З ЙОГО «НАЦІОНАЛІСТИЧНИХ ГРІХІВ», БО КІНОСЦЕНАРІЙ ДО «ЗВЕНИГОРИ», У ЯКОМУ РОЗПОВІДАЛОСЯ ПРО ПОШУКИ ДАВНЬОГО ГАЙДАМАЦЬКОГО СКАРБУ, ПІД ПСЕВДОНІМОМ «ЮРТИК» НАПИСАВ КОЛИШНІЙ ГЕНЕРАЛ-ХОРОНЖИЙ АРМІЇ УНР, УРОДЖЕНЕЦЬ БУДИЩА ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ (ЧИ НЕ ТОМУ Й «ЗВЕНИГОРА»?) ЧЕРКАЩИННИ ЮРКО ТЮТЮННИК, РОЗСТРІЛЯНИЙ У ЖОВТНІ 1930-ГО...

СТАРУ ЛЕГЕНДУ ПІДТВЕРДИВ... СКЕЛЕТ ЗРАДНИКА

Історія українського народу багата легендами, в яких через сотні років не надто вже й відрізняєш, де правда, а де вигадка...

Неймовірно цікаву оповідь зафіксував на початку 20-х років 20 століття осавул 1-го куреня полку гайдамаків Холодного Яру, знаменитий письменник Юрій Горліс-Горський. Він записав легенду, розказану і підтвержену як очевидцем «дідом Шевченком, давнім борцем за українську справу, який побував на царській каторзі». Додамо тільки, що відбувалося це на території діяльності тодішньої Холодноярської республіки, козаки якої декілька років поспіль не допускали сюди ні більшовицьких, ні білогвардійських окупантів. Власне, місцевість ця належала до тодішнього Чигиринського повіту (нині це – місцина на межі Кіровоградської та Черкаської областей). Далі – слово Юрію Горлісу-Горському...

«Наступного дня табір перейшов на нове місце – по той бік Діденків. Версти за три підійшли до вузької гатки через непрохідне болото, заросле осокою та кущами. З версту пробиралися тою гаткою, переважаючи по струхлявілих деревах, потім версту – місточками.

За гаткою вийшли на високий острів серед болота, на якому була старовинна земляна фортеця, подібна розташуванням валів і фортифікацій до Мотринського монастиря. Заросла лісом і кущами, вона була дуже вигідним місцем для оборони. Це й був Городок, про який я чув ще в Холодному Яру. Окрім гатки, інших підходів до нього не було. Гатку можна було легко перейти. Про те, щоб нас могли взяти тут наступом, не було й мови. А в разі загрози можна було відійти вночі іншим, досить небезпечним, шляхом, який знали тільки місцеві мисливці й старі лісовики. Це був покручений ланцюжок острівців твердого ґрунту серед глибочезних боліт. Перескакуючи по тих острівцях, можна було вийти до лісу в протилежний від гатки бік. На такий випадок ми мали двох провідників – діда і одного місцевого лісовика.

Видряпавшись за другу лінію валів,

стали облаштовувати табір...

Кухарі взялися готувати обід, а ми з Отаманенком, дідом і ще кількома цікавими пішли оглядати Городок. Старий оповідав нам різні "чудасі", які тут творилися.

– Тут, діду, чорти, певно, водяться. Місце для них добре – глухомань... багна... – звернувшись до Шевченка холодноярця Жук, який "на своєму віку три рази чорта бачив".

– Якби, козаче, водилися, то я б досі хоч одного підстрілив. Не раз тут сам "на качок" ночував. Але мара його знає, що воно до чого. От візьміть горбки оці, – дід торкнув ногою один із горбків, схожий на цвинтарні могили, – є тут їх до лиха. А як послідуєш за ними, то вони як прищі – один вискочить, а другий западеться.

Отаманенко почав пояснювати з "наукової точки", але дід перебив його.

– Це душі татарські під землею бунтують. Немало їх тут – п'ятнадцять тисяч!

Мене зацікавило:

– Яких, діду, п'ятнадцять тисяч?

– Отож старі люди переказували, як цей Городок будувався ще за татар. Тут за лісом відразу вже і степ починається. Як сунула

татарва з Криму, то нашим селам не з медом було. І відбиватися треба, і ховатися по лісах доводилося, а татарва і в лісі знаходила.

Так ото козаки й вирішили для людей схожих на цих болотах зробити, щоб мали де від орди відсиджуватися. Та й самим, може, фортеця така потрібна була. Ото пригнали сюди п'ятнадцять тисяч полонених татар і примусили оту гать до середини болота насипати, а потім і сам Городок. Ви бачили, як ішли сюди,

яруги глибокі в лісі? То там землю брали і в мішках сюди носили. Топилася татарва, гинула як мухи. А коли скінчили роботу, то козаки всіх

Городок і як до нього підступитися.

– Чи ж воно, діду, правда? – обізвався хтось із хлопців.

– Так воно і є, що правда. От переказували ще, знайшовся був зрадник – один із козаків, що за гроші татар через багна повів, аби ззаду зайти, бо на гатці п'ять днів битва точилася, а не могла татарва нічого зробити. Та поміг Бог козакам, відбили і тих, та й зрадника-зрадника вхопили.

Присудили радою замурувати його живим у лях, дати дзбан води, а їсти – ті гроші, що він у татарів узяв. І мій дід мені про це оповідав – від свого діда чув, і ще люди розказували. Аж ото років із десять тому розкопував один пан отут попід валом – старих речей шукав. І я йому помагав. Провалився у нас під землею робітник. Розкопали ми далі те місце – а там лях, кругом викладений, а посередині стовп і до нього ланцюгом кістяк прикутий. Так і сидів під стовпом, а як порушили – відразу розсипався. А перед ним стояв дзбан глиняний, високий. У ньому – на дні монета. Панок той глянув на неї. Турецька, каже, стара монета. От вийшло, що правду старі люди переказували...»

З книги Юрія Горліс-Горського "Холодний Яр"

до одного порубали й потопили в болоті. Це щоб котрий, як дістанеться до своїх, не показав, де

ДРУК ШЕВЧЕНКОВОГО «КОБЗАРЯ» 1860 РОКУ БУВ ОПЛАЧЕНИЙ... З ГАЙДАМАЦЬКОГО СКАРБУ?

В якійсь мірі історія появи 1860 року на світ безсмертної збірки поезії «Кобзар Тараса Шевченка» має відношення і до чигиринського села Медведівки. У твердженні цього йдемо за легендами, переказами. Де тут вигадка, а де дійсність, спробуємо з'ясувати...

В 1768 році в лісовому урочищі Холодний Яр під керівництвом Максима Залізняка розгорілося полум'я народного повстання під назвою Коліївщина. Цей виступ був важливим етапом багатовікової боротьби українського народу за своє політичне, економічне, релігійне і національне визволення з-під польського ярма. У 1841 році читачий світ знайомиться з легендарною поемою Шевченка "Гайдамаки".

Зайнялася Смілянщина

Хмара червоніє.

А найперша Медведівка

Небо нагріває.

Горить Сміла, Смілянщина

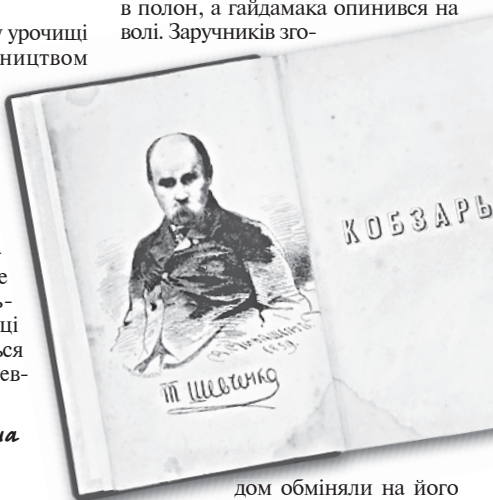
Кров'ю підливає.

Горить Корсунь, горить Канів,

Чигирин, Черкаси...

З переказів дізнаємось, що скарбничим гайдамацького війська Максима Залізняка був його земляк, Іван Вусач проживав у Медведівці (а можливо тут і народився). У нього була дружина і донька. Коли Вусача піймали поляки, вони піддали його жорстоким тортурам, випитуючи місце, де заховано гайдамацький скарб. Коли ж до плахи, на якій мали відтяти голову скарбничому, привели його дружину і дочку, Вусач не витримав і заявив, що скарб заховано у

селі Медведівці і він згоден вказати це місце. В супроводі судового конвою скарбничого відправили на пошуки гайдамацьких коштів. Та замість того, щоб привести катів до скарбу, Вусач привів їх до повстанського табору. Поляків взяли в полон, а гайдамака опинився на волі. Заручників зго-

дом обміняли на його дружину, дочку і ще 11 медведівчан. Після цих подій Іван Вусач певний час переховувався і жив у різних місцях Холодноярщини. А доживав свого 100-річного віку у рідній Медведівці, де й помер. Поховали скарбничого війська гайдамацького на козацькому кладовищі Мотринського монастиря.

Та історія таємничого скарбу продовжується в наступній легенді...

Козак з городищенського Млієва Федір Степанович Смиренко займався пошиттям чобіт. Готовий товар він продав на ярмарках в Черкасах, Городищі, Смілі. Крім того, що був добрим майстром своєї справи, славився ще й своєю доброзичливістю і чесністю. Одного разу, пізно восени, він побачив на ярмарку бідно одягненого чоловіка похилого віку, який босими

першим снігом землі. Шкода стало Федору Степановичу незнайомця і він подарував йому шойно пошиті юхтові чоботи. Прошло небагато часу і Смиренкові знову довелося зустрітись з дідом. Але цього разу старий був уже пристойно одягнений і взутий, а через плече у нього висіли подаровані чоботи. Назвався колишнім гайдамакою і пояснив, що давно придивлявся до Федора Смиренка, бо чув від людей про його порядність і доброту, в чому й сам при певних обставинах переконався. Закінчилася

розмова нібито тим, що старий гайдамака вказав місце, де зберігався гайдамацький скарб, тим самим віддячивши Смиренку за подаровані чоботи. Таємничий дід прохав, щоб всі збереження по мірі можливості були повернуті народу: допомагати бідним, знедоленим, а також сприяти митцям, які будуть правдиво описувати і славити справи козацтва та гайдамаків.

І ось, через деякий час, односельці помітили, що у Смиренків почали відбуватися певні зміни.

Спочатку вони придбали шмат землі під Млієвим на Городищині, а потім збудували паровий цукрозавод. Ніякої рабської праці на підприємстві не запроваджували. Всюди відчувалася турбота про трудящих: благоустроєні казарми, парові лазні, хороша лікарня, аптека. Діяла також школа для робітників за програмою технічного училища, де навчалось 150 учнів. Коштом Смиренків збудували перший пароплав. У Млієві цікавились музикою, поезією, діяли гуртки художньої самодіяльності. Всі ці хороші справи продовжив і син Федора – Платон та зять

творчі злеті. Мріялось здійснити заповітні мрії про книгу. Та Пантелеймон Куліш, на якого Шевченко спочатку розраховував, відмовив позичити гроші на друк.

Тоді поет звернувся за допомогою до Платона Смиренка, який тут же надіслав такі необхідні йому 1100 карбованців. В знак великої вдячності, на титульній сторінці нового видання "Кобзаря" з волі Т.Шевченка зазначено: "Коштом Платона Смиренка". Чи не підказувала інтуїція поетові, що ці кошти не лише з особистого кошту добродія Смиренка? Хто знає. І хто ж може розібрати, де тут легенда, а де дійсність?

Отже, швидше за все столітній гайдамака і був Іваном Вусачем, який передав гайдамацький скарб Федорові Смиренку, широ віддав його народові – через сторінки Шевченкового «Кобзаря», виданого 1860 року. А писалося там і про гайдамаків...

Схвальні рецензії з'явилися незабаром в газетах і журналах Росії, Польщі, Чехії та інших країн Європи. Найглибший відгук на "Кобзаря" дав тоді Микола Добролюбов, який писав, що автор "поет цілком народний, у Шевченка все коло його дум і почуттів перебуває в цілковитій відповідальності зі змістом і ладом народного життя. Він вийшов з народу, жив з народом, і не тільки думкою, а й обставинами життя був з ним міцно і кровно зв'язаний".

Підготовлено за публікацією «З історії видання "Кобзаря" 1860 року: легенди і дійсність» Лариси МАТРОС, наукової співробітниці відділу „Холодний Яр“ Національного історико-культурного заповідника „Чигирин“

Церковний календар

Свято Воздвиження Чесного Хреста

*“ Величасмо Тебе, життєдавче Христе,
і почитасмо хрест Твій Чесний,
що ним Ти спас нас від неволі ворожої ”*

Свята церква 27 вересня відзначає Воздвиження Чесного Хреста Господнього — велике християнське дванадцятьє свято.

Щоразу, читаючи молитви, уважно слухаючи церковний спів, християни осіняють себе хрестом. Ця дія, що сприймається звичайним атрибутом християнства, несе глибокий і важливий зміст. Взагалі все, що ми робимо в плані церковного життя, важливе. Важливе в першу чергу для кожного християнина зокрема, адже у день, коли Господь спитає нас про те, як ми прожили час життя, ми відповідатимемо не про ближніх, не про чужі гріхи, а про те, чи вірили ми самі, чи діяли так, як вимагала того сповідувана нами на словах віра.

Празник Воздвиження Чесного Хреста належить до дуже стародавніх свят, історія якого супроводжується різними легендами і історичними подіями. Треба зауважити, що у святкуванні цього празника не йдеться про звичайне вшанування - поклоніння святому Хресту, як в Хрестопоклонну неділю. Тут йдеться про ВОЗДВИЖЕННЯ (ПІДНЕСЕННЯ), це урочистий обряд віднайдення, піднесення і прославлення святого Хреста. Історики Східної Церкви погоджуються з тим, що передусім дві події дали мотив для започаткування цього празника: віднайдення Святого Господнього Хреста в IV столітті і його повернення з Персії на Святу Землю в VII-му столітті.

Започаткування празника Воздвиження передувало віднайденню Святого Хреста, на якому помер Ісус Христос. Християнська традиція передала нам кілька різних легенд про віднайдення святого Хреста, з яких аж три легенди приписують це святій Єлені, матері цесаря Костянтина Великого. Згідно історичних документів, Хрест на якому був розп'ятий Ісус Христос, був знайдений в 326 році (IV ст.).

Історики, які згадують про знайдення святого Хреста, нічого не говорять про його перше воздвиження (піднесення). Грецька Церква відзначає пам'ять знайдення святого Хреста - 6 березня. Цей церковний празник у церковній літературі має назву: "Віднайдення Чесного Хреста, який віднайшла блаженна Єлена". Початок празнику Воздвиження дало посвячення храму Господнього Воскресіння, який

збудував св. Костянтин Великий на Голгофі в Єрусалимі. Це посвячення відбулося дуже урочисто за часів єрусалимського патріарха Макарія 26 вересня 335 року. Наступного дня після посвячення храму було урочисте воздвиження знайденого Святого Хреста. Під час воздвиження (піднесення), народ багато разів взивав "Господи помилуй". Відтоді Східна Церква щорічно святкує пам'ять посвячення храму Господнього Воскресіння 26 вересня, а празник Воздвиження Чесного Хреста 27 вересня.

Друга важлива подія, що зробила спільним празник Воздвиження на Сході й на Заході - це повернення святого Господнього Хреста з Персії до Єрусалиму. Перський цар Хозрой у 614 р. завоював Єрусалим і забрав Господній Хрест до своєї столиці в Ктесифоні. Чотирнадцять років пізніше цесар Іраклій (610-641) після своєї перемоги над персами повернув святій Хрест і переніс його до Єрусалиму, де 27 вересня відбулося друге урочисте воздвиження (піднесення) святого Хреста. Відтоді празник носить назву: "Воздвиження Чесного й Життєдайного Хреста". Тому, що празник Воздвиження нагадував Христове розп'яття і смерть і ставився на рівні з Великодню П'ятницею, тому з тих пір стало звичаєм святої Церкви в цей день зберігати строгий піст.

Празник Воздвиження належить до 12 великих празників нашої Церкви і має один день передсвято - і 7 днів післясвято. Крім празника Воздвиження віддає наша Церква честь святому Хресту ще в Хрестопоклонну неділю. Цього дня, як і на Воздвиження, на утрени традиційно виносяться святій Хрест для поклоніння, але без обряду піднесення, яке є тільки на празник Воздвиження.

7 травня відзначає Східна Церква пам'ять "Появи знаку Чесного Хреста на небі в Єрусалимі". За часів св. Кирила Єрусалимського 351 рік, під час празника П'ятидесятниці (Зішестя Святого ДУХА), на небі появився тоді святій Хрест, що сягав від гори Голгофи аж до Оливної гори. В нашому церковному календарі маємо ще 14-го серпня "Походження Древа Чесного Хреста", що означає похід або процесія з частинкою Хресного древа, якого тоді у процесії переносили з царської палати в Царгороді (Константинополі) до храму св. Софії. Починаючи від 14-го серпня два тижні кожного дня обносили святе Хресне Древо по місту, щоб відвернути всякі недуги. Цей празник був установлений у Царгороді (Константинополі) в IX столітті.

Не творінню рук людських поклонимося в цей святій день, а нерукотворному знамену Божественної перемоги. Нашу впевненість у цьому висловлює святій Іоан Дамаскин: "Поклоняємось же ми і образу Чесного і Животворчого Хреста, хоч би був він зроблений з якогось іншого матеріалу; поклоняємось, вшановуючи не речовину (нехай не буде цього!), але образ, як символ Хреста... Бо де буде знамення, там буде і Сам Він".

**3 повагою підготував настоятель Храму святих
Первоверховних Апостолів Петра і Павла м. Чигирин
протоієрей Василь Циріль**

ДЕНЬ В ІСТОРІЇ
16 – 30 вересня

16 – 28 вересня 1648 р. козаки Максима Кривоноса розбили польське військо Яреми Вишневецького під Махнівкою і Старокостянтиновом.

16 вересня 1651 р. У Білій Церкві спалахнуло повстання козаків, незадоволених умовами перемир'я з Польщею.

16 вересня 1914 р. 2500 січових стрільців Українського легіону присягнули на вірність боротьбі за визволення України.

16 – 18 вересня 1924 р. вибухнуло Татарбунарське повстання проти румунської окупації в Бессарабії.

16 вересня 1976 р. помер Аркадій Валійський, генерал-хорунжий Армії УНР

17 вересня 1834 р. професора Михайла Максимовича затверджено на посаді ректора Київського університету Святого Володимира.

17 вересня 1919 р. прилюдно відозво головного отамана військ УНР Симона Петлюри до населення соборної України з викладом основних положень програми уряду УНР.

17 вересня 2008 р. помер видатний інженер-винахідник, дослідник Кубані і кобзарства, меценат Ренат Польовий.

18 вересня 1640 р. у Києві розпочав роботу церковний собор, який затвердив катехізіс, офіційний віросповідний документ, яким протягом століть послуговувалась православною церквою

18 вересня 1858 р. народився письменник Адріан Кашенко.

19 вересня 1673 р. розпочалося селянське повстання на Слобожанщині.

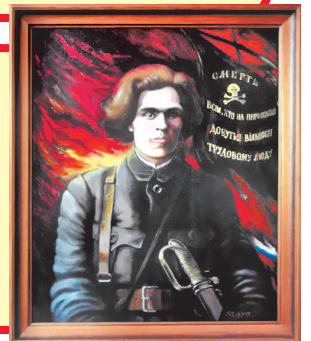
19 вересня 1966 р. помер Микола Рибачук, підполковник Армії УНР, комендант штабу УПА під час Другого зимового походу, священик.

20 вересня 1620 р. завершилася Цецорська битва польсько-козацької армії проти турецько-татарського війська.

20 вересня 1919 р. Нестор Махно і уряд УНР уклали угоду про спільну боротьбу проти Денікіна.

20 вересня 1923 р. загинув Сидір Андрущенко, подільський отаман.

20 вересня 1991 р. помер Зиновій Красівський, поет, голова ОУН у Краю, багатолітній в'язень російських концтаборів.

21 вересня 862 р. ільменські словени запросили на князювання братів-варягів Рюрика, Синеуса і Тривура. Ця дата деякими вченими вважається днем початку Руської держави.

21 вересня 1955 р. помер Володимир Савченко-Більський, голова Ради Севастопольської української чорноморської громади (1917), генерал-хорунжий Військово-морського флоту УНР, автор споминів.

22 вересні 1002 р. засноване славне місто Хотин. Нині йому – 1010 років.

22 вересня 1888 р. народився барон Сергій Вальдштайн, полковник Армії УНР, отаман кінного загону ім. кошового отамана Івана Сірка.

22 вересня 1890 р. народився Оверко Гончаренко, командир Першої юнацької військової школи ім. гетьмана Богдана Хмельницького, сотник дивізії "Галичина" та 1-ї УД УНА, педагог, кооператор, автор споминів.

23 вересня 1648 р. Богдан Хмельницький розбив поляків під Пилявцями.

23 вересня 1895 р. народився Сергій Кіричок, поручник кінного полку Чорних запорожців, інженер шляхів і мостів.

23 вересня 1900 р. народився Володимир Кубійович, учений, організатор дивізії СС "Галичина", головний редактор "Енциклопедії українознавства".

23 вересня 1919 р. на спільному засіданні Директорії та уряду УНР і ЗУНР ухвалено негайно розпочати воєнні дії проти російської «Добровольческой армії», яка вторглася на територію України.

24 вересня 1882 р. народився Микола Галаган, член Центральної Ради, ад'ютант командира 1-го Українського козацького полку ім. Богдана Хмельницького (1917).

25 вересня 1931 р. помер Михайло Галушчинський, командант Легіону УСС, голова Львівської "Просвіти".

25 травня 1995 р. помер Лев Шанковський, вояк УГА і Армії УНР, співзасновник УГВР, український історик.

26 вересня 1862 р. помер Яків Кухаренко, письменник, наказний отаман Чорноморського козацького війська.

26 вересня 1890 р. народився Іван Полтавець-Остриця, наказний отаман Вільного козацтва, генеральний писар Гетьмана України, повстанський отаман.

26 вересня 1995 р. Україна прийнята до Ради Європи.

27 вересня 1912 р. у Києві відкритий стадіон «Спортивне поле» на 3 тисячі осіб.

27 вересня 1946 р. загинув Юрій Горліс-Горський, старшина 2-го Запорозького полку та полку Чорних запорожців Армії УНР, осавул 1-го куреня полку гайдамаків Холодного Яру, письменник.

27 вересня 2005 р. помер бандурист Олексій Нирко.

28 вересня 1892 р. народився Олександр Болдирів, командир Запорозького автопанцирного дивізіону, учасник Першого зимового походу, лицар Залізного хреста.

28 вересня 1947 р. помер Микола Матіїв-Мельник, січовий стрілець, референт пропаганди УГА, член ОУН, письменник.

28 вересня 1974 р. помер останній кубанський прем'єр Василь Іванис.

29 вересня 1845 р. народився письменник Іван Тобілевич (Карпенко-Карий).

29 вересня 1866 р. народився Михайло Грушевський - історик, письменник, голова Української Центральної Ради.

29 вересня 1897 р. народився Павло Штепа, учасник Визвольної боротьби, член Наукового товариства ім. Т.Шевченка у Канаді та Української вільної академії наук у Канаді.

30 вересня 1769 р. вісім козаків здобули турецьку фортецю Хотин і захопили 184 гармати.

30 вересня 1896 р. народився Микола Палієнко, старшина Армії УНР та дивізії "Галичина".

30 вересня 1945 р. в бою під Угневом сотня УПА «Сіроманці» під командуванням Дмитра Карпнека (Яструба) відбила 22 ворожі атаки і нанесла поразку військам НКВД.

Наприкінці вересня 1921 р. загинув подільський отаман Яків Шепель, начальник 6-го повстанського району 2-ї (Північної) групи Армії УНР.

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №18773-7573ПП від 18.01.2012 р.

Козацький край

Головний редактор —
Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор — Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску — Петро ДОБРО
Голова редакційної ради —
Володимир МУЛЯВА
Засновник — Чигиринська ГО
"Вільне Козацтво Холодного Яру"

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ — 89155

Адреса редакції:
вул. Ільїна, 330, к.4, м.Черкаси, 18005, тел.: (0472) 31-29-74
E-mail: Cossack_land@i.ua
Газета віддрукована в ПП Руденко Ю.І.,
м.Черкаси, вул.Вербовецького, 1а. Тираж — 50 000 екз.
Замовлення № _____